

НАУКОВЕ ТОВАРИСТВО ІМЕНІ ШЕВЧЕНКА

ISSN 1662-2012

01+(77)0(477)+10

MEMOIRS OF THE SHEVCHENKO SCIENTIFIC SOCIETY
MEMOIRES DE LA SOCIÉTÉ SCIENTIFIQUE SHEVCHENKO
MITTEILUNGEN DER SCHEWITSCHENKO GESELLSCHAFT
DER WISSENSCHAFTEN
ЗАПИСКИ НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА ІМЕНІ ШЕВЧЕНКА

ЗАПИСКИ

НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА імені ШЕВЧЕНКА

Том CCLXIV

Праці Історично-філософської секції

Львів — 2012

Мирослав ВОЛОЩУК

РУСЬКІ „СИНИ ЙОБАГІОНІВ“ В УГОРСЬКОМУ КОРОЛІВСТВІ XIII СТОЛІТТЯ*

Русько-угорські відносини періоду середньовіччя, що найбільш яскраво представлені подіями XIII ст., для українського історика чи не найскладніша дослідницька тема. Проблема залучення в наукових обіг мало-відомих та невідомих в Україні документів угорського, польського, німецького, римського походження латинською мовою, опрацювання угорської (sic!), словацької, румунської, хорватської історіографії досі не сприяє професійному і повному відтворенню хоча б одного з аспектів цих відносин. До особливо складних у цій ділянці належить тема міжособистісних контактів угорських Арпадів і представників руської знаті наприкінці XII — у XIII ст., тобто на момент, коли перші встановили та періодично здійснювали контроль над Галицькою і частково Волинською землями.

Те, що українські вчені як з об'єктивних, так і зі суб'єктивних причин упродовж XX — на початку XXI ст. не використовували і не використовують численних давно опублікованих наративних, актових документів (дипломи, булли, епістоли тощо) західноєвропейського походження, завдає шкоди історичній науці, формуючи у читача і молодого фахівця однобоке, стереотипне бачення історичних процесів такої непростої, специфічної епохи, як Середні віки.

Давно усталена термінологія і методологія вивчення історії Галицької землі та сусідніх країн потребує кардинального переосмислення й оновлення, і нові дослідження повинні базуватися на досвіді провідних європейських шкіл. Першорядне значення у цьому процесі має масштабне залучення нової для українського науковця джерельної бази. Змін потребує і методологія.

Інноваційного характеру, в контексті сучасних тенденцій розвитку європейської історичної науки, повинна набути історична біографістика, а передовсім — дослідження середньовічних еліт. Актуальними залишаються питання впливу іноземних переселенців, колоністів на розвиток сусідніх держав.

* Матеріали до статті вдалося зібрати завдяки всебічній підтримці стипендіального фонду Slovenska Akademična Informačna Agentura впродовж кінця 2011 — початку 2012 рр. Окрему подяку висловлюємо професорові кафедри історії Словаччини Університету імени Яна Амоса Коменського (Братислава, Словаччина) Мартіну Гомзі.

На цьому тлі системні процеси переселення вихідців із підконтрольних Рюриковичам земель на захід, масштаб яких був особливо великим у XIII ст., становлять неабиякий інтерес. Тим більше що поряд із відомими особами східнослов'янського (руського) походження¹, яке підтверджують джерела XII—XIV ст., натрапляємо на чимало таких, про яких упевнено цього сказати не можна. Щодо таких зазвичай у документах використовувався формула *dictus Ruthenus, dictus Orgus* тощо, що не обов'язково вказувало на їх належність до „руської“ етнічної громади. Це могли бути також і люди, пов'язані із землями Рюриковичів торговельними чи культурно-релігійними зв'язками.

Непросто встановити етнічне походження тієї чи іншої особи, якщо її ім'я або предикат звучать трохи незвично, зберігаючи при цьому кореневу основу *Rus-, Ruth-* та ін.

Дуже різними були статус, посади та обов'язки, що їх виконували переселенці на новому для них місці. Диференційовано наділяли їм і земельні угіддя. Це підтверджувало різницю у ранзі, статусі, майновому становищі та ін. Відтворення перипетій життєдіяльності колишніх жителів земель Русі в Угорському королівстві — одне з основних наших завдань, тим більше, що різниця в літописній термінології та дефініціях у західноєвропейських документах часто ускладнює точну реконструкцію всіх деталей „нового життя“ переселенців. Це питання непросте і через брак історичних досліджень.

Одним із суспільних прошарків в угорському суспільстві були так звані сини йобагонів (*filii iobagionis*). Цю верству досить добре вивчили європейські вчені*. Однак поза увагою істориків залишилися етнічний склад синів йобагонів, попереднє місце проживання, якщо йдеться про осіб приїшлих.

Отож, несподіваними, на тлі дискусії, що точиться головню в угорській та словацькій історіографії (деталі далі в тексті), видається повідомлення акта королівського магістра Аби від 1255 р., в якому згадується група *filiorum iobagionum*, зокрема — *Vitk filius Prosemer, Hosce filius Rus (sic!) та Dobež filius Leton*². Ті ж *Vitk, Hoschu* і *Dobež* фігурують під 1277 р. в одному з документів короля Ласло V (*Ladislavus, 1272—1290*)³.

У документі немає бодай натяку на родинні зв'язки між цими особами, а проте зрозумілим залишається припущення, що *Hosce filius Rus* — з високою ймовірністю — східнослов'янського („руського“) походження, про що і в історіографії можна знайти коментарі. Словацькі історики

¹ Див., наприклад: Волошук М. М. Руські переселенці в Угорщині XII—XIV ст.: обов'язки та соціальне становище // Український історичний журнал.— 2012.— № 4.— С. 21—34; його ж. *Hospites Ruthenes: к вопросу о восточнославянских знатных родах на службе династии Анжу // Судьбы славянства и эхо Грюнвальда: Выбор пути русскими землями и народами Восточной Европы в средние века и раннее новое время (к 600-летию битвы при Грюнвальде/Танненберге): Материалы международной научной конференции, 22—24 октября 2010 г. / Отв. ред. А. И. Филошкин.— Санкт-Петербург, 2010.— С. 69—72 та ін.*

* Основні праці дослідників указано далі у статті.

² *Regesta rerum stirpis Arpadianae critico-diplomatica* (далі — RSA) / Szer. I. Szentpétery, kézirat. I. Borsá.— Budapest, 1961.— Т. 2 (1270—1292).— Füz. 2—3.— P. 195; *Codex diplomaticus et epistolaris Slovaciae* (далі — CDESI) / Ed. R. Marsina.— Bratislavae, 1987.— Т. 2 (inde ab anno MCCXXXV usque ad anno MCCLX).— P. 355.

³ *Codex diplomaticus Hungariae ecclesiasticus ac civilis* (далі — CDH) / Ed. G. Fejér.— Budae, 1829.— Т. 5.— Vol. 2.— P. 408.

Франтішек Жіфчак та Петер Зматло взагалі не ставлять під сумнів, що „руськими“ за етнічною належністю могли бути Vitk та його батько Prosemer, вважаючи, що ті потрапили на Спіш унаслідок якихось воєнних подій разом з дружинами князя Лева⁴ (у книжці дослідників міститься помилка — вони назвали сина Данила Романовича воєводою, а не князем)⁵.

У даному разі вчені, на нашу думку, докладно не зіставили і не проаналізували кілька актів, у яких згадується особа (чи кілька осіб) на ім'я Vitk⁶, зокрема — від 7 червня 1253 р. (включно з копією від 16 березня 1282 р.), 1255, 1255—1256 рр. та акта королеви Єлизавети (Elisabeth, dei gracia maior Regina Hungarie ducissa de Machou et de Bosna, 1240—1290/1295) від 1279 р., де згадується особа Wyth Nobilis⁷.

Документи, датовані 1255 та 1255—1256 рр., — востаннє їх систематизував словацький історик Ріхард Марсіна, — відтворюють обставини, у яких Бела IV надав низку наділів (terras omnium in comitatu Scepes) синам йобагів Віткові (Vitk), Госцеві/Гостеві (Hosc), Добезу (Dobez), — ці землі автор упевнено локалізував як село Вітковце (Vitkovce). Напевно відомо, що то була орна земля (duo aratra)⁸. Ф. Жіфчак і П. Зматло згодом підтримали погляд колеги⁹.

Тим часом в акті від 7 червня 1253 р., який опублікував Р. Марсіна, згадується надання Віткові лише лісу (Silua uacua et indensa in ambitu Scirpiensi¹⁰), а про орну землю немає жодного слова. Можна було б припустити, що власник володіння здобував згадане майно почергово, як гадають словацькі вчені¹¹, бо зі змісту описової частини всіх трьох документів зрозуміло, що йдеться про те саме поселення, а значить — і про ту саму особу Вітка.

Однак при цьому, на відміну від Ф. Жіфчака і П. Зматла, Р. Марсіна суперечить сам собі, впевнено ототожнюючи фігуранта диплома від 7 червня 1253 р. Vitkoni de Scepes і фігуранта актів від 1255—1256 рр. — viri Vitkoni filii Prosemer, оскільки в індексах до тому 2 власного кодексу батьком Vitkoni de Scepes автор називає особу на ім'я Muntahas¹².

Цілком можливо, що різниця і соціальний статус указаних осіб, оскільки документи 1255—1256 рр. відтворюють діяльність Vitkoni filii

⁴ Вивчаючи суспільний прошарок синів йобагів (filiis iobagionis), інший словацький вчений Даниель Рапант упевнено зараховував таких осіб до числа дітей колишніх галицьких бояр, які переїхали на постійне місце проживання до Угорщини (див.: Rapant D. Drobné štúdie k slovenskému stredoveku // Slovenská archivistika / Red. rada L. Bianchi etc.—Bratislava, 1974.—Roč. IX.—Č. 1.—S. 61—74). У наведеному конкретному випадку позиція історика не здається необґрунтованою. Думка автора знайшла певне продовження на сторінках праці Елемера Маюса „Утворення комітату Туроц“, де автор зауважив, що угорське поняття „filiis iobagiones“ та руське — „дѣти боярские“ дуже схожі як змістовим, так і структурним значенням (див.: Mályusz E. Turóc megye kialakulása.—Máriabesnyő; Gödöllő, 2005.—Old. 149—150). Хоч узагальнювати, начебто усі сини йобагів — галичани чи волини не має підстав.

⁵ Žifčák F., Zmátlo P. Z minulosti Vitkoviec.—Vitkovce, 1998.—S. 11.

⁶ Там само.—S. 9, 11.

⁷ CDH.—T. 5.—Vol. 2.—P. 584.

⁸ CDESL.—T. 2.—P. 356.

⁹ Žifčák F., Zmátlo P. Z minulosti Vitkoviec.—S. 9, 11.

¹⁰ CDESL.—T. 2.—P. 299.

¹¹ Žifčák F., Zmátlo P. Z minulosti Vitkoviec.—S. 9.

¹² CDESL.—T. 2.—P. 548.

iobagioni. У такому ж ранзі цей чоловік постає у пізнішій копії акта, виконаній 1277 р. за правління Ласло IV¹³.

Натомість фігурант диплома від 7 червня 1253 р. та копії від 16 березня 1282 р. невідомий — не вказані ні його соціальне становище, ні родинна спорідненість. Така обставина видається дивною, бо королева Єлизавета, яка у березні 1282 р. підтверджувала Віткові дарування від Бели IV (Bela, 1235—1270), володіла архівним матеріалом 50-х рр. XIII ст. Цікаво, що того ж 1253 р. (28 квітня) Нітранський капітул видав акт, у якому Вітк із поселення Лудан (in Ludan existentem) згадується без будь-якої вказівки на соціальну належність¹⁴. Така тотожність не випадкова та з певністю свідчить про ту саму особу.

Не до кінця зрозуміло, чому в документах від 7 червня 1253 р. та 1255—1256 рр. заслуги, за які осіб на ім'я Вітк наділяли землею, подано порізно. Зокрема, у 1253 р. *predicti Witk* вступив у право володіння лісом *pro serviciis suis* та „*ad preces et instanciam petitionum Leonis, ducis Rusie cognate nostri*“¹⁵, тоді як у дипломах від 1255—1256 рр. про князя Лева (1264—1301) нема жодного слова, є лише типова для багатьох актів формульна констатація: „[...] *viri supradicti servire teneantur ad ea servicia*“¹⁶.

Отож, на нашу думку, слід відкинути навіть імовірне ототожнення *filii iobagioni Vitkoni filii Prosemer* і Вітка з роду Лудан, батьком якого був *pristaldus/comes et conjudex Zubislaus*¹⁷. Останній натомість, як ми вважаємо, може бути тотожним літописному Судиславу — союзникові угорського короля Ендре II (Andreas, Андріа, 1205—1235) у східній політиці Арпадів першої третини XIII ст., а відтак його наймолодший (?) син Вітк якраз і є особою частково галицького походження¹⁸.

Відповідно, можна констатувати, що на кордоні з Краківсько-Сандомирським князівством та галицькими землями з угорського боку жили дві особи на ім'я Вітк, причому припущення про східнослов'янське („руське“) етнічне коріння *filii iobagioni Vitkoni filii Prosemer* не здається дуже переконливим. Імена найближчої родини Вітка — батька *Prosemeri* та сина *Fethmeri*¹⁹, хоч і суто слов'янські, із характерними закінченнями, все-таки не обов'язково „руські“. Такі імена могли мати представники дрібної знаті у слов'янських за етнічним складом північних комітатах королівства, де, як засвідчують дослідження, було немало вихідців із Чехії чи Польщі²⁰.

Натомість ми згодні із Ф. Жіфчаком, П. Зматлом, а відтак і з іншим дослідником Мареком Мілошем у тому, що *Hosc filius Rus* — прийшла

¹³ Štátny archiv v Levoči, Spišska kapitula, scr. VII, fasc. 1, N 2.

¹⁴ Codex diplomaticus Arpadianus continuatus / Ed. G. Wenzel.— Pest, 1869.— Vol. 7 (1235—1260).— N 250.

¹⁵ CDES.— T. 2.— P. 299.

¹⁶ Там само.— P. 355.

¹⁷ Історіографія цього питання доволі широка. Див.: Волощук М. Судислав de genere ludan. Спроба генеалогічно-біографічної реконструкції // Записки Наукового товариства ім. Шевченка. Праці Комісії спеціальних (допоміжних) історичних дисциплін.— Львів, 2010.— Т. CCLX, кн. 1.— С. 268; Karácsonyi J. A magyar nemzetségék a XIV. század közepéig.— Budapest, 2004.— Old. 813—819 (Ludány); Lukačka J. Najstaršie nitrianske 8l'achtické rody // Štulrajterová K. Najstaršie rody na Slovensku.— Bratislava, 1994.— S. 105—108; його ж. Majetky a postavenie Ludanickovcov na Slovensku do začiatku 14. storočia // Historicki časopis.— 1990.— Roč. 38.— S. 3—14.

¹⁸ Волощук М. Судислав de genere ludan.— С. 266—268.

¹⁹ RSA.— T. 2.— Füz. 2—3.— P. 195.

²⁰ Mályusz E. Turóc megye kialakulása.— Old. 152—153, 157.

особа²¹. Патронім Hosce — Rus може правити за прямий доказ на користь цього. Правда, сучасний словацький історик Петер Лабанц не відкидає того, що „Rus“ могло бути також призвиськом активного учасника у походах Ендре II до Галичини. Отож, висновує автор, він міг бути вихідцем і не з володінь Рюриковичів, хоч у слов'янському етнічному походженні фігуранта вчений не сумнівається²².

Цілком можливо, до Спішу переселенці прибули з військовими чи дипломатичними місіями у 40—50-х рр. XIII ст., що припускали вже згадані словацькі історики. Вказаний хронологічний період був насичений обопільними посольствами, участю загонів Романовичів у боротьбі за Австрійське герцогство (1248—1253 рр., з перервами), коли не одна особа дістала винагороду у формі земельного наділу від угорського короля чи галицько-волинського князя.

Саме ім'я Hosce, що трапляється в угорській дипломатії всього кілька разів, може перекладатися буквально — „Гість“, маючи аналоги у східнослов'янському іменнику: Гостивит, Гостим, Гостимир, Гостята²³. Оскільки в європейській колонізаційній практиці, в тому числі в Угорщині, прийшлих з інших земель осіб, особливо з Німеччини, часто називали „гостями/госпітами“ (hospes/hospites), немає нічого дивного, що один із переселенців дістав саме таке ім'я або прийшов із ним. В акті короля Ласло V від 1277 р., що підтверджував попередній диплом від 1255 р., фігурує вже Swethimer filio Hosce²⁴, ім'я якого теж свідчить на користь нашої версії, адже в перекладі, за даними Галини Лозко, означає „просвітитель миру (людей)“²⁵.

Майновий і суспільний статус Hosce добре відомий з актів 1255—1256 рр. Вказана особа належала до стану синів йобагонів (fili iobagioni), добре відомого з угорського дипломатичного матеріалу та сучасних досліджень, передовсім угорського дослідника Аттілі Жолдоша²⁶.

Батько Гостя — Рус, як видно з огляду на статус і обов'язки, прирівнювався до рангу йобагонів або після переселення був уведений у нього. Можливо, з його присутністю в межах Спішу було пов'язане заснування села Рускіновец (Rusken), що лежало при дорозі, яка з'єднувала міста Левочу і Кежмарок, та вперше було згадане під 1277 р.²⁷

Серед нащадків Руса ми знаємо лише про одного, і він фігурує у документах як filius iobagioni — особисто вільний, із військовими чи сторо-

²¹ Žižňák F., Zmátlo P. Z minulosti Vitkoviec.— S. 9; Miloš M. Cudzie etniká na stredovekom Slovensku.— Martin, 2006.— S. 235.

²² Labanc P. Spišskí prepošti do roku 1405.— Trnava, 2011.— S. 192.

²³ Лозко Г. Іменослов: імена слов'янські, історичні та міфологічні.— К., 1998.— (Г).

²⁴ RSA.— T. 2.— Füz. 2—3.— P. 19.

²⁵ Лозко Г. Іменослов.— (С).

²⁶ Zsoldos A. A várjobbágyi birtoklás megítélésének változásai a tatárjárást követő másfél évszázadban // Aetas.— 1990.— N. 3.— Old. 5—34; його ж. Néhány adat a várjobbágyiség létszámának kérdéséhez // Scripta manent. Ünnepi tanulmányok a 60. életévét betöltött Gerics József professzor tiszteletére / Szer. I. Draskócsy.— Budapest, 1994.— Old. 85—94; його ж. A szent király szabadjai. Fejezetek a várjobbágyiség története.— Budapest, 1999.— Old. 42; його ж. Az Árpádok és alattvalóik (Magyarország története 1301-ig).— Debrecen, 1997.— Old. 201—206 та ін.

²⁷ Števík M. Sídlná štruktúra kopijnických osád cestná sieť, strážne a zásekové miesta na Spiši v stredoveku // Z minulosti Spiša. Ročenka Spišského spolku v Levoči / Zostavil F. Žižňák.— Levoča, 2002.— Roč. IX—X (2001/2002).— S. 58.

жовими повноваженнями чоловік, поселенець у прикордонних (*confinium*) землях королівства.

Згідно з дослідженнями А. Жолдоша, *filii iobagionum* трапляються головню в комітатах Турочі, Ліптоу і на Спішу, що являли собою частину так званого Зволеньського лісового комітату. Частина з них жила також в Абауйварі та на Шаришу, які курія також розглядала як *confinium* королівства. Автор зазначав, що німецькі та слов'янські жителі були організовані у групи, адміністративно належні до тих чи тих міських центрів²⁸. На прикладі комітату Турочі це у своєму спеціальному дослідженні принагідно продемонстрував Елемер Маюс²⁹.

А проте дослідники не повідомляють, до якої саме групи долучались руські з походження сини йобагонів, і ми можемо хіба здогадуватися, що до слов'янської, бо про окрему руську групу джерела нічого не повідомляють. Узагалі, етнічний склад прикордонної сторожі від XI—XII ст. був дуже строкатий³⁰. Угорський історик Петер Немет аргументовано довів цей факт на основі, зокрема, аналізу середньовічної мікротопоніміки та топоніміки прикордонної східної області Боржава, а також вивчення системи надання місцевих земельних наділів представникам угорської знаті, яка в родовому сенсі не завжди була автохтонно угорською³¹.

Тому немає нічого дивного, що у XIII—XIV ст. поряд зі східнослов'янськими („руськими“) переселенцями за охорону меж володінь Арпадів могли відповідати німці, місцеві слов'яни, печеніги, яси, згодом половці, валахи та ін. Це був поширений спосіб мобілізації для охорони кордонів країни, який використовувала більшість тогочасних правлячих династій Європи.

Загальний земельний фонд, який дістали згадані в актах троє *filii iobagionum* (*Vitk, Dobez i Hosc*), становив близько 120 га (*duorum aratrorum sufficientem*)³². При цьому, як підраховували Ф. Жіфчак і П. Зматло, *Vitk i Hosc* дістали на двох третину загальної площі, а $\frac{1}{4}$ було передано у користування *Dobez-i* (*quartam partem iam dicte terre Dobez*)³³. Отож, земельний наділ *Hosce* становив 45 га — небагато, якщо порівнювати з іншими такими даруваннями в середньовічній Угорщині. Останні найповніші дослідження А. Жолдоша переконують у тому, що середня земельна власність йобагона становила від 140 до 175 га³⁴. Отож майнові статки переселенця були досить скромними, хоча й передавались *in perpetuo possidendam*, тобто на правах феода. У 1277 р. це право підтвердив король Ласло V: „*predictam terram eisdem ac eorum heredibus heredumque successoribus contulimus perpetuo ac pacifice possidendam*“³⁵.

²⁸ Zsoldos A. Vznik Spišského komitátu // K stredovekým dejinám Spiša / Zostavil M. Števík—L'ubovnianske múzeum, 2003.—S. 26—27.

²⁹ Mályúsz E. Turóc megye kialakulása.—Old. 133—166.

³⁰ Borosy A. Határország és határőrök az Árpádok korában // Hadtörténelmi közlemények.—Budapest, 1977.—Évf. 24.—Old. 557.

³¹ Немет П. Образование пограничной области Боржавы // Проблемы археологии и древней истории Угров: Сборник статей советских и венгерских археологов / Отв. ред. А. П. Смирнов, В. Н. Чернецов, И. Ф. Эрдели.—Москва, 1972.—С. 207, 214—215.

³² CDESL—T. 2.—P. 355.

³³ Žifčák F., Zmátlo P. Z minulosti Vitkoviec.—S. 9.

³⁴ Zsoldos A. Az Árpádok és alattvalóik.—Old. 204.

³⁵ RSA—T. 2.—Füz. 2—3.—P. 19.

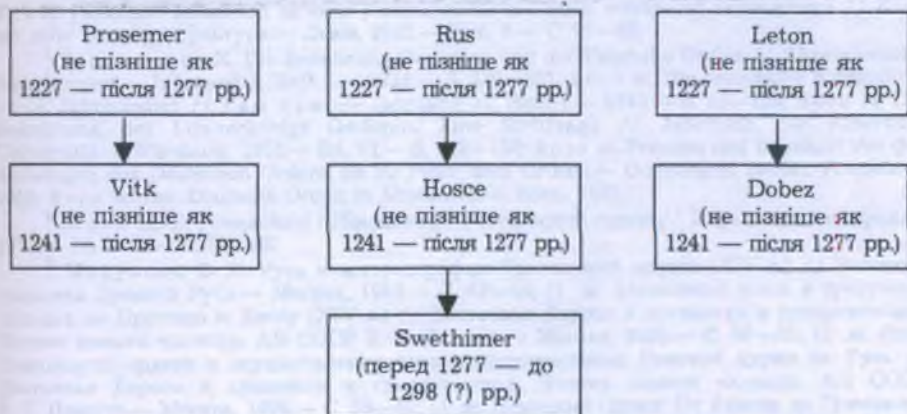
Такі наділяння у XIII ст. були типовими, чим і привертали увагу численних переселенців з інших країн.

Hosce filius Rus дістав указаний земельний наділ по війні Арпадів і Романовичів за австрійську спадщину. Перша стадія її закінчилась у 1252—1253 рр. Тому цілком можливо, що саме за заслуги в цій кампанії, допомогу, з відома князя Данила Романовича (1201—1264), Лева або ж когось із їхніх воєначальників, досліджувана особа й набула згадані прикордонні володіння. Цілком можливо, йшлося і про те, щоб через регулярні дипломатичні місії поліпшити міждинастичний зв'язок. Така практика була важливою на тлі постійної загрози кочівників європейським країнам.

Проте деталі перебування східнослов'янських „руських“ переселенців у межах відведених володінь невідомі. Можливо, Swethimer filius Hosce, фігурант акта від 1277 р., був останнім у роду представником, який управляв цими землями, бо вже на 1298 р. серед власників села Вітковце постають магістр Павол і Мікулаш, котрі, як припускають Ф. Жіфчак та П. Зматло, могли бути хіба непрямыми родичами Віткові, Гостеві та Добезу — першим власникам поселення³⁶. Як видно з подальших самоідентифікацій, вони або втратили своє етнічне коріння, укладаючи шлюби з представницями місцевої слов'янської чи угорської військової дрібно знаті, або ж від самого початку не належали до числа нащадків засновників села.

Таблиця

**Filiis iobagionum Vitk filius Prosemer, Hosce filius Rus,
Dobez filius Leton**

Отже, категорія дрібної військової знаті, відома з угорських джерел як filii iobagionis, на наше переконання, могла поповнюватися при потребі вихідцями з Русі. Подані приклади належності до цього стану осіб, що з високою ймовірністю були східнослов'янського походження, доволі репрезентативні. Представники цього прошарку населення звичайно жили в сільській місцевості, де їх наділили землею правлячі монархи Сини

³⁶ Žifčák F., Zmátlo P. Z minulosti Vitkoviec.— S. 12.

йобагонів у соціальній ієрархії стояли на нижчому, ніж батьки, щаблі, однак пряме їх підпорядкування як і у випадку з йобагоніями передбачало служіння під командуванням місцевого комеса.

Filii iobagionis були засновниками численних родів дрібної земської шляхти, деякі представники якої, в тому числі іноземного походження, зберегли свій статус аж до XVIII—XIX ст.

Myroslav VOLOSHCHUK

RUTHENIAN „SONS OF IOBAGIONY“ IN THE KINGDOM OF HUNGARY IN THE 13th CENTURY

The article covers the almost unknown issue of military community of Iobagiones, which included also migrants from Ruthenian lands in the 13th century. The author tries to show social and economic status of Ruthenian Iobagiones, their position in the feudal hierarchy of the state, presenting certain individuals as samples. The territory of Scepusia county was suitable for settling such multiethnic communities.

ЗМІСТ

СТАТТІ І ПОВІДОМЛЕННЯ

Олександр ГОЛОВКО. Держава і державність у слов'янського населення України доби раннього і класичного середньовіччя (окремі спостереження)	7
Олег БУБЕНОК. Алао-угорські контакти з країною Лебедією у Причорномор'ї та Приазов'ї	34
Ярослав ЗАТИЛЮК. Церковний Устав князя Володимира та його редакція у тексті „Патерикону Києво-Печерського“ Йосипа Тризни	45
Олександр МАЙОРОВ. Про повернення Данила Романовича з Орди, примирення з королем Белою IV і участь у битві на ріці Лейті (історично-хронологічні уваги)	68
Мирослав ВОЛОЩУК. Руські „сини йобаніонів“ в Угорському королівстві XIII століття	87
Леонтій ВОЙТОВИЧ. Галицько-волинські зв'язки з німецькими землями: спроба реконструкції	95
Іван ПАСЛАВСЬКИЙ. До питання про початки єпископства в Перемишлі	129
Орест ЗАЯЦЬ. Старі та нові „білі плями“ в історії крамарських корпорацій у Львові (друга половина XIV — перша третина XVII століть)	138
Наталія СТАРЧЕНКО. <i>Scrutinium</i> як інквізиційний елемент у судочинстві Волинського воеводства (70-ті роки XVI — початок XVII століть)	171
Андрій ЗАЯЦЬ. Берестечко у XVI — першій половині XVII століть (Штрихи до історії розвитку міста)	196
Євгенія САКАЛ. Учителські Євангелія „забудівського типу“: порівняльний аналіз композиції, передмов та перекладу	211
Леонід ТИМОШЕНКО. Скільки церковних братств заснували патріархи в XVI — першій половині XVII століть? (Малодосліджені аспекти генези та масштабів ставропигійної форми організації мирянського руху в Київській митрополії)	234
Ігор СКОЧИЛЯС. Право „вільної елекції“, шляхетські традиції та виклик римському централізму: Виборчі собори і зібрання у Львівській єпархії XVI—XVIII століть	257
Мирон КАПРАЛЬ. Особливості релігійного життя ремісників Львова XVII—XVIII століть на прикладі шевського цеху	285
Сергій ГОРІН. Матеріальне забезпечення Луцького та Острозького єзуїтських колегіумів у першій половині XVII століття	301
Віктор ЗАРУБА. Турецький похід на Чигирин у 1678 році	318

МАТЕРІАЛИ

Князь Роман Данилович на сторінках західноєвропейських хронік XIII—XV століть.— Ілля ПАРШИН	357
--	-----